

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

80

ÚJ ÉLET
A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

I. ÉVFOLYAM, I. SZÁM

MEGJELENIK MINDEN HÉTEN KEDDEN

1945. NOVEMBER 12.

A magyarországi zsidóság tragédiája számokban

ÚJ ÉLETET

„Új életet” hirdettünk a magyar zsidóság nagy többségének sírhantja — elpusztult életének üszkös romjai felett.

Erezzük a történelmi pillanatot felelősségteljes nagyságát, a história vasöklének súlyát, amikor ennek a szónak hatalma lelkünket áthatja.

Nem felejtettük el, hogy a zsidóság volt az a réteg, amely sokszor, szinte egyedül, de mindig a legtöbbit szenvedett az elhunyt gyászos korszakban.

Ima a mártírokért,

Atyánk, királyunk! Birkodunk ma, föld királya.

אבינו מלכנו
הודוך על ממלכות, שופט כל הדין
עם בנות ונשות, עם נהדה ונשקחט
קבור המזבחות אשר נשפך עליהם
דם נקיים. דם אחינו ואחיותינו
דם בנינו ובנותינו דם זקנים עם נערים
דם רבבות עם מיוחדים.

ATYÁNK, KIRÁLYUNK! Birkodunk ma, föld királya. Szálljon föl Hozzád, néped, Izrael közössége: a megbánult és megázott, az üldözött és megbédelt népe.

együttélés bizalmával és az örök történelmi tanulsággal tudatos hittelvéltártuk fel a magyar országgyűlések előtt igazságunkat és a nemzetet fenyegető veszedelmet.

Mindezt nem felejtettük el és a történelem homályában soha sem merülhet el annak a sok százezer magyar zsidónak emléke, akik a mi vértanúink, akiket kiragadtak családai otthonaikból, hogy gáz-kamrákban, sármélyedésekben, hőmezőkön, a testi és lelki szenvedések tortúráit át-szenvedve fejezzék be életüket; akiknek porai beleveggyültek a lengyel mezők lumuszába és akiknek éhségtől, betegségtől aszott teste jelenül fekszik ismeretlen tömegsírok mélyében. Ezt soha sem felejtjük el!

De sokat tanultunk is! Megtanultuk, hogy nemcsak külső ellenségek okozták romlásunkat, de belső betegségeink is: a széthúzás, az önzés, a kizárólagos önfeltés rövidlátása. Hiába hangoztak a figyelmeztető baljósok a magyar zsidóság utolsó találkozásakor: „Stüssünk! Versenyt futunk a végzettel, nem tudjuk, ki ér be előbb.”

Hiába harsogtak a még egymillió magyar zsidóságnak, hogy el kell pusztulnia annak a népnek, amely nem ért meg korának a tömegeket és tömegmozgalmakat irányító két vezéreszméjét: a vagyoni kiegyenlítődés szükségességét és a szervezés fontosságát.

Kedves olvasók, hittestvéreink, barátaink!

Örömmel és büszkeséggel köszöntöm önöket abból az alkalomból, hogy az Új Élet című újságunk 2025-ben ünnepi fennállásának 80. évfordulóját.

nul, hogy az Új Élet mit jelentett és mit jelent nekünk. Ez a jubileum ugyanis nem csupán egy újság születésnapja, hanem egy közösség, egy kultúra, a megmaradt magyar zsidóság nyolc évtizedes történetének ünnepe is.

1945-ben, a háború borzalmai után, a romokból felépülő országban megszületett egy lap, amely a megmaradt zsidóság számára a reményt, az újrakezdés lehetőségét jelentette.

A lapot övező szeretet és megbecsülés elképzelhetetlen volna a kiváló szerkesztők és újságírók áldozatos munkája nélkül. Különösen szeretném kiemelni Kardos Péter főrabbi munkásságát, aki bölcsességével, emberségével, humorával és szakmai tudásával főszerkesztőként jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy az Új Élet megőrizze hitelességét és tekintélyét.

Az Új Élet 80. évfordulója alkalmából kívánom, hogy az újság továbbra is töltsön be fontos szerepet közösségünk életében, és még sok-sok generáció számára legyen útítárs a magyar zsidó életben.

Boldog születésnapot, Új Élet!

Dr. Grósz Andor a Mazsihisz elnöke

ÁRA 100 PENGÓ

9 770133 350099 2 500 1

Megemlékezés

MEGHÍVÓ

A Budapesti Zsidó Hitközség a budapesti gettó felszabadításának 80. évfordulója alkalmából megemlékezést tart 2025. január 19-én, vasárnap 10 órakor a Dohány utcai zsinagógában.

A gyászmemorialis beszédet mondja: **Dr. Frölich Róbert**, országos főrabbi, **Mester Tamás**, a Budapesti Zsidó Hitközség [BZSH] elnöke, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének [MAZSIHISZ] alelnöke.

Az emlékező zsoltárokat **Fekete László** főkantór és **Zucker Immanuel** főkantór énekli.

A megemlékezés a Wesselényi utcában egy új emléktábla leleplezésével és megkoszorúzásával zárul.

A kegyeletos megemlékezésre tisztelettel meghívjuk, megjelenésére feltétlenül számítunk.

Felhívjuk részvevőink figyelmét, hogy a megemlékezésen a férfiak számára fejfedő viselése szükséges.

Mester Tamás

Mester Tamás
BZSH elnök
MAZSIHISZ alelnök

Dr. Frölich Róbert

Dr. Frölich Róbert
országos főrabbi

Dr. Kunos Péter

Dr. Kunos Péter
MAZSIHISZ-BZSH
ügyvezető igazgató

MAZSIHISZ

Amit a zsidó házasságról tudni illik

Minden különbözősége, egyéni arculata és a jellegzetes keleti behatások ellenére Izrael mégis leginkább egy nyugati országhoz hasonlítható, annak pozitív és negatív vonásait beleértve. Az utóbbiak közé tartozik a szinte a világon mindenhol emelkedést mutató válási statisztika. Ebbe adunk most betekintést olvasóinknak, írja **Somos Péter** a *zsima.hu*-n.

A látványos és örömmel teli tradicionális zsidó házasságkötési szertartásról bizonyára mindenki többet tud, mint a válásról. Tudjuk, hogy a házasságlevélben a férj megjelöli azt az összeget, amely elhalálása vagy válás esetén a feleségnek jár. Manapság a boldog vőlegény általában olyan, a kötelezőn felüli summát írat be, amelynek kifizetése nem lenne könnyű feladat, de ténylegesen erre nem is kerül sor.

Mintegy ezer évvel ezelőttig a férjnek joga volt elúzni a feleségét annak beleegyezése nélkül (az „elválni” és „elúzni” szavak a héberben egy töről fakadnak), vagy akár második feleséget is vehetett mellé. **Gerson ben Júda** rabbi (rabbénu Gersom, kb. 960–1040) azonban ezt megtiltotta, és azóta a helyzet megváltozott. A feleség beleegyezése is szükséges, és ha ennek hiányában a férj mégis a válás mellett dönt, annyit kell kifizetnie, amennyit az asszony kér, függetlenül a szerződésben foglalt összegtől. Ha viszont a feleség az, aki a válást szorgalmazza, akkor be kell érnie kevesebbrel, de az is megtörténhet, hogy ő fizet a férjnek. A legkritikább esetben előfordul, hogy a feleség semmiképpen nem akar válni, ekkor a rabbinikus bíróság, ha helyrehozhatatlannak ítéli a házasságot, engedélyezheti a férjnek válás nélkül a második feleséget. A férj halála esetén sincs jelentősége az összegnek, miután az asszonyt ilyen-

kor legalább a vagyon fele illeti meg, ami általában több, mint amennyit a szerződésbe foglaltak.

A leírtak ellenére meglepően magas a válások száma az izraeli zsidó lakosság körében. Az izraeli KSH (ha-Lishka ha-Merkazit le-Statistika) adatai szerint 2023-ban 1,2 százalékkal csökkent a válások száma az előző évhez képest, ám a számadat így is magas: országsszerte 10.838 pár vált el a rabbinikus bíróságokon. Különösen meglepő, hogy a listát Jeruzsálem vezeti, ahol 715, míg a második helyet elfoglaló Tel-Avivban „csak” 575 pár vált el. Arról nem szól a statisztika, hogy az esetek között hány vallásos és hány nem vallásos pár volt, ugyanis az utóbbiak is a rabbinátuson kénytelenek házasodni, feltéve persze, ha mindketten zsidók. Polgári esküvő nincs Izraelben, viszont a külföldön kötött házasságokat a belügyminisztérium éppúgy bejegyzi, mint a belföldieket. A válást a rabbinikus bíróság mellett családjogi bíróság is intézheti.

A zsidó vallásjog nem ismeri a házasság egyoldalú felbontását, és ez, bár első olvasásra kedvezőnek tűnik a felek számára, súlyos bonyodalmakhoz vezethet. Történetesen abban az esetben – amire főként háborúk után volt példa –, amelyben a férjet eltűntnek nyilvánítják, így a feleség nem kaphat válólevelet és

nem mehet újra férjhez, amíg minden kétséget kizáró tanúvallomással bizonyítani nem tudja, hogy megözvegyült. A hamis tanúvallomás igen nagy kockázattal járt, mert ha idővel a férj mégis előkerült, akkor a feleség részben elveszítette vagyoni igényét mindkét házastársával szemben, részben az esetlegesen a második házasságából született gyerekei mamzernek¹ számítottak. Az abszurd helyzeten azzal igyekeztek enyhíteni, hogy a hagyományosan kötelező szóbeli tanúskodás mellett jól megalapozott közvetett bizonyítékokat is elfogadtak.

A fent említett statisztikai adatokra visszatérve hozzá kell tenni, hogy a nem vallásos izraeli fiatalok körében az utóbbi évtizedekben – részben a válás bonyolult módjának be tudhatóan – elterjedt a házasságkötés nélküli együttélés. Az életvárosi kapcsolat nem kötelező, de lehet jegyeztetni, akár csak a megszüntetés, amely – ha egyik félnek sincsenek követelése a másik felé – semmilyen bírósági procedúrával nem jár.

¹ A zsidó vallás szerint tilos férjes asszonynak más férfival nemi kapcsolatot létesíteni, és ha ez mégis megtörténik és netán a kapcsolatból gyerek származik, az mamzernek (fattyúnak) számít, mint ahogy az az utód is, aki a Tóra által tiltott vérfertőzésből született.

Májsze a félszemű Steinmez Herschelről

A nagy Radnai-havasok alatt, Lunca la Tisa (Tiszalonka) falván egyetlen egy szem zsidó élt! Minden szombatot a közeli Nagybocksón töltötte. Mindig volt, aki meghívta ünnepi asztalához, akinél megszállhatott. Hívó zsidó csak nem utazhat sábesz szent napján! Steinmez Herschelnek – mert ez volt becsületes neve – volt egy szépséghibája: fél szemére vak volt. Helyesebben: valami vagy valaki kiszúrta egyik szemét. Hogy hol és mikor, arról nem beszélt soha, és illedelemből nem is kérte tőle senki. Elkönyvelték, hogy félszemű, és kész! Pedig ha elárulja, talán el sem hiszik neki.

Sok idő telt el azóta, így hát elárulhatom a titkot, és ha bárki nem fogja elhinni, azon sem fogok csodálkozni. Lunca la Tisa falvának volt egy görögkeleti ortodox pópája: Traian Razvan. Ez a hangzatos nevű pópa sehogy sem bírta elviselni a zsidókat. Ez annál is különösebb, mert nem sok zsidót látott életében. Amint meglátta a jámbor Herschel, összevonta szemöldökét, és jól hallhatóan mondta: „egyenesen a szemébe: „Büdös zsidó.” Mit tehetett Herschel...csak nem sérthet meg egy pópát! Ha kikéri magának, tudta, az ráuszítja a falu megszállott apraját-nagyját. Egy idő után Herschel amint meglátta a pópát, átment az utca másik oldalára. Ám a pópa ilyenkor két ujjával befogta orrát, üzenve, hogy „büdös”, majd behajlított mutatóujját orrára téve jelezte, hogy „zsidó”.

Emberünk elment Szigetre az öreg Binjumin Pollákhhoz, a „szegények rabbijához”. Elmondta bűját, bajját, a rabbi pedig mondta neki, hogy nincsen mit tenni. Meg kell bocsátania, és haragot sem tarthat. Jönnek az őszi ünnepek, és bizony egyetlen zsidó sem állhat az Örökkévaló elé – jó bepecsételést kérve az élet könyvébe – haraggal, ha nem bocsátott meg annak, akik vétettek ellene! Herschel dült-fült, hogy túrnie kell a sértést. Ám akkor a rabbi – akiről az a hír járta, hogy belelát az ember szívébe – azt mondta: Nézd, Herschel! Ezt olvastam nemrég az Égi Titkok könyvében: „Most, amikor láttam az isteni teremtményt, egy kerék állt a földön, és íme, egy másik teremtmény is állt annak közelében.” A mondatban az első „istenj teremtmény” egy angyalra vonatkozik! A második bizony rád, Herschel barátom! A kerék pedig, ami a földön állt, a sors forgandóságának kereke. Hamarosan bekövetkezik valami, ami megváltoztatja sorsodat! Menj, Herschel! Tégy belátásod szerint! Menj, meglátod, mi fog történni!

Már otthon, Lunca la Tisa falván Herschel az utcán ballagott, arra gondolva, amit Binjumin Pollák rabbi mondott. Mindent meg kell és meg lehet bocsátani? És ha igen, hogyan tudna elszámolni önmagával? – kérdezte magától. Lelke tele volt aggodalommal a megválaszolatlan kérdése miatt. Észre sem vette a közeledő pópát, aki amint közelébe ért, újból mondta neki: „Büdös zsidó.”

Ekkor megállt az idő, elsötétült az ég, és egy alak jelent meg Herschel előtt! Ki vagy te, Isten teremtménye? – kérdezte Herschel. Sandalfonn a nevem – volt a válasza –, az angyal, aki „az isteni szekér mögött állok és koronákat szövök a Világ Alkotójának”. (Chagigah 13b) Rendezted-e dolgod a pópával? Hát... – mondta Herschel. ...és nem tudta folytatni! Nézd, Isten teremtménye! – szólt az angyal! – Próbára teszlek! Kérhetsz valamit, de úgy lesz, hogy amit kérsz, annak kétszerese lesz érvényes a pópára! Herschel kicsit elgondolkozott, és mondta: Tudod mit, Sandalfonn? Szúrd ki egyik szemem! Az angyal eltűnt egy pillanat alatt, Herschel pedig ott állt fél szemmel, egyedül Isten végtelen ege alatt.

Ha azt kérdezik ezután, mi lett Traian Razvan pópával, azt is elárulom! A pópa, szíve hájjal kenve, ment boldogan, hogy megint megmondta a magát a zsidónak! Sötét, felhős késő este volt. Belépett koromsötét fatemplomába. Megbotlott és arca esett, egyenesen egy szénaforgató favillába, ami kiszúrta mindkét szemét! Most azt kérdezik, hogy kerül szénaforgató favilla egy fatemplomba? Már megbocsásanak... mindent én sem tudhatok!

Szerdóc J. Ervin főrabbi

KELETI

ÁGNES

1921–2025

Emlékol dal

Az Új Élet Radnóti-cikkéről

Tisztelt Főszerkesztő Úr! Az Új Élet november elsején megjelent lapszámában olvastam dr. Berczeller Imre *Radnóti Miklós öröksége* című írását. A szerző cikke a mártírhaltalt halt magyar költő halálának 65. évfordulója előtt jelent meg. Berczeller úr cikkét meghökkenve olvastam, s úgy érzem, ennek az írásnak a hangvétele méltatlan a költő emlékéhez. Részletesebb elemzés nélkül néhány rövid példát említenék állításom alátámasztására.

Berczeller úr a *Nem tudhatom...* című híres versre utalva azt írja, hogy az általa „renegát versíróként” nevezett Radnóti Miklós „tudta, hogy mit jelent neki az a táj, ahol bakterház előtt piros zászlóval a kezében áll a bakter, s »üzen«, hogy a deportált zsidókkal zsúfolt tehervonat menetrendszerű pontossággal rohanhasson a gázkamrák felé”. Az említett Radnóti-vers végleges változata 1944 januárjában készült el, s történelmi tény, hogy ebben az időben Magyarországról még nem deportáltak senkit Auschwitzba. Ugyanakkor ízléstelennek tartom, hogy a költőnek a hazához fűződő kapcsolatáról szóló nagy vallomásos versét a cikk szerzője a vers megszületése után bekövetkező embertelenségek szemszögéből értelmezi.

Berczeller úr szerint „az országban, ahol élt, egzisztenciája kizárólag zsidó segítségen, adományokon függött”. Ez a megállapítás túlonúl sommás, igaztalan. Azt is furcsállom, hogy a Baumgarten-díjról a szerzőnek csupán az jut eszébe, hogy „egy zsidó mecénás alapította”. Az említett díj nem „zsidó” díj volt: az élő magyar irodalom legjelesebb alkotóit díjazták, származástól, felekezeti hovatartozástól függetlenül.

Berczeller úr Radnóti végnapjairól azt írja, hogy „az irgalmat hirdető valóság irgalmatlan hívei ütök, verik, ölik Jézus vallásának követőit”. A Radnóti-szakirodalomban eddig nem olvastam olyan – hiteles adatokkal alátámasztott – állítást, hogy Radnóti Miklóst és a hozzá hasonlóan kikeresztelkedett munkaszolgálatosokat hívó keresztény emberek gyilkolták volna meg. A gyilkosok lehettek ateisták is. Berczeller úr ezzel a túlzó, minden alapot nélkülöző állításával a keresztények érzékenységét sértette meg.

S végül: Berczeller úrral ellentétben úgy gondolom, hogy Radnóti Miklós özvegyének – ahogy ő említi: „Gyarmati Fifinek” – állásfoglalását nem szabad figyelmen kívül hagyni. Radnóti Miklós szelleme benne él tovább, hál’ Istennek még közöttünk. Meggyőződésem, hogy Berczeller úr írása nemcsak a száz éve született és hatvanöt éve megölt nagy magyar költő emlékéhez méltatlan, hanem Radnóti Miklós özvegyét is sérti.

Kérem Főszerkesztő Urat, hogy leveletem lapjokban közölni szíveskedjék. Tisztelettel:

Szalay László
magyar irodalom szakos tanár

(2009)

Kitüntetések

A március 15-i nemzeti ünnepünk alkalmából adományozott díjakból az alábbi, tisztelettel és elismeréssel övezett hittestvéreink részesültek. Gratulálunk!

Herczog László, a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség elnöke a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjének polgári tagozata kitüntetését vehette át.

*

A nem Magyarországon élők és a külföldiek közül a legmagasabb rangú elismerést, a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét a Csillaggal kitüntetését kapott A Lelkiismeret Hangja Alapítvány alapítójaként és vezetőjeként a vallásszabadság, az emberi jogok, a felekezeti közötti tolerancia előmozdítása és támogatása érdekében végzett tevékenysége elismeréseként Arthur Schneier, a

New York-i Park East Zsinagóga főabbija.

*

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége (MUOSZ) által alapított Aranytoll-díjban részesült a Magyar Sajtó Napja alkalmából a tótkomlói születésű Benedek István Gábor, a magyar zsidó társadalmi, szellemi életet bemutató Remény című folyóirat alapító főszerkesztője.

*

Széchenyi-díjat vehetett át sokoldalú irodalmi munkássága, életműve elismeréseként Ungvári Tamás József Attila-díjas író, kritikus, műfordító, az irodalomtudomány doktora, az ORZSE nyugalmozott egyetemi tanára.

(2010)

Menjünk zsinibe szombifogira

Évszázadok (évezredek?) problémája, hogyan próbálja megérteni szülő a gyereket.

Egy péntek délelőtt sorsom az egyik zsidó iskolánkba vezetett, s ott a kizúduló fiatalok között a következő párbeszédre lettem figyelmes.

– Jössz zsinibe?

– Melyikbe?

– A Frankiba szombifogira.

– Nem, ma a Rabbiba megyünk.

Mivel nem akartam megzavarni e számomra (az öregedés jele) idegen nyelvű társalgást, a csoport harmadik tagját kértem meg, fordítsa le nekem.

– Azt kérdezte az egyik, jössz-e a Frankel-zsinagógába szombifogadásra, a másik azt válaszolta, hogy nem, ő a Rabbiképzőbe megy...

Na, jó. Jön a sábbát, indulok Zugiba kására (indulok Zuglóba kábbálát sábbátra).

(V. T.)

(2010)

Mikveavatás

Ádár hó 9-én avatták fel a rituális fürdőt, a mikvét. A sérült falat rendbe hozták, a helyiséget kifestették. Négy medence várja a híveket, különböző hőfokú vízzel. Az egyikben 25-28 fokos a víz, a másikban 30-32, a harmadikban 35, a negyedik tartalék medence a nők részére, ha a földszinten lévő fürdőnél valamilyen probléma adódna. A technológia teljesen új, a vizet éjjel felszívja egy gépezet, és megfelelő forgatás után szűrőn keresztül táplálja vissza. Páraelszívót is felszereltek. Minden egyszemélyes fürdőhöz zuhany is tartozik. Az edények megmártására külön kádban van lehetőség. Gondosan ellenőrzik, hogy minden megfeleljen a szabályoknak, hogy a 760 liter élő víz (májim chájim), amelyet főleg esőből nyernek, rendelkezésre álljon.

A munkálatok anyagi hátterét jelentős részben az utolsó tokaji rabbi fia, Mordche Smüél Berkovits vállalta szülei emlékére, amit egy tábla is hirdeti, a fennmaradó összeget pedig a Mazsihisz, az ortodox hitközség és magánszemélyek adománya fedezte. Senki előtt nem volt kétséges, hogy a mikve jelentősége kulcsfontosságú a jámbor hívők számára. Felújításával az egész közösség gazdagodott. Az avatáson megjelent Feldmájer Péter és Streit Sándor, a Mazsihisz és a BZSH elnökei, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató, László Miklós előljáró, Frölich Róbert és Deutsch Róbert főabbik, az ortodoxia részéről ráv Weiszberger Mojsze főabbik, Herczog László elnök, Zév Pálesz főtítká, Kalmanovits Miklós, a tokaji hitközség vezetője. Feldmájer Péter rövid beszédében örömeinek adott hangot, s megjegyezte, szívből kívánja, hogy olyan sok vendége legyen a felújított intézménynek, hogy új medence megépítésére legyen szükség.

D. G.

(2010)

KÖNYVBEMUTATÓ

Menekülés

Szinte megtelt a Hitközség Díszterme ezen az eseményen, dacolva a cudar hideggel, feladva a meleg lakás adta kényelmet, a kora esti pihenést.

Domán István főbbi legújabb kötete – lévén műfajában kicsit más, mint az eddigiek – vonzotta az érdeklődőket. Ezzel a könyvvel a *Rettegés* folytatását, az események továbbfűzését, egyúttal az amerikai társadalom (gazdaság, vallás, politika) eddig kevésbé publikus aspektusait ismerhetik meg nagyon emberközeli, nagyon hitelesen, autentikusan.

A rendezvényen Hegedűs D. Géza színművész adott közre részleteket a *Menekülés*ből, elmondva, ha tehetné, az egész könyvet felolvasná, és mint a *Rettegés* esetében, most is izgatottan várja a folytatást, a hazatérés kalandjait.

Dr. Voight Vilmos igényesen alapos ismertetőt adott a műről, a korról, a történelemben ágyazott sors-történetéről, hangsúlyosnak ítélve a szerző fantasztikus emlékezőtehetségét, ítéloképességét, melyen nem változtattak az eltelt évtizedek.

Fekete László főként mint egykori tanítvány előadásával ismét nagy élményt nyújtott.

A kötetet azóta elolvastam.

Elismerem, nagy hatással volt rám, hiszen belecsöppenne az amerikai helyszínre, a kor – az 1956 utáni időszak – érdekes, izgalmas cselekményességébe, követve az érdekesítő párbeszédet, korrajzot kaphattam, finom humorral átszótt, megérezhettem, mi az, ami valóban lehetetlenné teszi a könyvet, s ahogyan egy kalandregény szövevényes szála lehetnek vonzóak, itt épp az áttekinthetőség, a hiteles józanság volt a mérvadó.

Az eseményt dedikálás követte, s ismerve a magyar könyvkiadás sanyarú helyzetét (mely az internet adta hozzáférések óta még tovább romlott), a szerző előtt kanyargó sor jólesően adta hírül, mégis sokan gondolják úgy, érdemes lesz kézbe venni, könyvespolcunkra helyezni Domán István: *Menekülés. Egy zsidó fiatalember New Yorkban* című kötetét.

gáljuli

A főbbi vette a kalapját...

„Amit a szocializmusról tanítottak nekünk, az hazugság volt. Amit a kapitalizmusról mondtak, az igaz” – írta a rendszerváltás után néhány évvel egy német újságíró. Ő tudja. Viszont most, hogy olvasom egyik főbbi könyvét az 56-os forradalom utáni amerikai megpróbáltatásairól, lehet, hogy a németnek van igazza?

A szocializmus évtizedei alighanem elkényeztettek bennünket, pontosabban elkényelmesítettek. A főbbi is. Aki lényegében nagyobb elvárásokkal emigrált (akkor: disszidált) a „korlátlan lehetőségek és szabadság” földjére – és csalódott. Haza is tért, majd nem sokkal később a Magyar Nemzet terjedelmes interjút közölt vele (hatvanas évek!), amelyben lényegében véve azzal indokolta hazatérését, hogy nem lehet „fél lábbal” elmenni, azaz ha nem égeti fel az ember itt hagyott kapcsolatait, nem képes idegenben megtelepedni.

Nekem nem is ez a problémám a könyvvel, nem is kritikálhatom, hiszen egy önéletrajzi kötetnél nincs szubjektívabb műfaj. Ellenben az ok, amiért elment, s amit egyetlen bővített mondatba sűrít, az elgondolkoztató.

Tehát: a forradalom után Apró Antal egy beszédében kijelentette, hogy akinek itt nem tetszik, az vegye a kalapját és menjen el. No, és kik viselnek kalapot? A szerző logikai levezetésében az értelmiséget nevezi meg Apró célpontjának. De a levezetés során megemlíti az ortodox zsidókat is, akik ugyancsak kalapot viselnek.

A kalapos szólásmondás már a 19. században is ismert volt. Tegyük fel, hogy a zsidó származású Apró nem is antiszemita éllel mondta. De hogy valaki, aki megérte a munkaszolgálatot, átélte a 20. század minden, zsidókat sújtó katalklizmáját, ezt így is értelmezi – az elgondolkoztató.

Utóirat. A Mazsók, a Claims és más illetékes szervezet statisztikája szerint már csak mintegy nyolc-tízezer holokauszt túlélő tagja a „beteg nemzedéknek”.

Értsük meg őket!

(2010)

Zév

(2011)

Hitközségi Hírek

Kecskemét

Váratlanul nagy értékű ajándékot kapott a közösség Kecskeméten. Zsinagógai eseményeink állandó résztvevője, **Náchum Jichók ben Ávróchom Ovinu** a kilének adományozta nagy becsben tartott, Anvers-ben vásárolt könyvgyűjteményét, benne a vilnai Sasz összes kötetével.

A holokausztot követően a hitközség gazdag könyvtára sajnos teljesen elpusztult, szétszóródott, így ezek a zsidó tudáshoz alapvető könyvek sem voltak már fellelhetők.

Most, hála hittestvérünk nagylelkű adományának, megkezdődhetett a Talmud tanulmányozása a sábeszi összejövetelek előtt, szinte minden péntek délután.

A közösség tagjai közösen tanulnak **prof. dr. Róna Tamás PhD** helyi főrabbi vezetésével, elmélyedhetnek az ősi tanokban, vitatkozhatnak egymással, és megpróbálhatják megérteni a több ezer éves tudás kútfőjébe foglalt gondolatokat és logikát.

Köszönjük szépen az adományt!

Nagykálló

A Nagykálló Zsidó Hitközség szervezésében a második gyertyát gyújtották meg a zarándokházban rendezett ünnepségen – erről számolt be a szon.hu.

Gál Zoltán, a vármegyei közgyűlés alelnöke, Juhász Zoltán polgármester, Csatlós Tamás kántor, Finali Gábor rabbi
Fotó: M. Magyar László

Az első gyertyát **Gál Zoltán**, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Közgyűlés alelnöke, a másodikat **Juhász Zoltán** polgármester gyújtotta meg **Finali Gábor** budapesti rabbi és **Csatlós Tamás** kántor, a nagykálló hitközség vallási vezetője közreműködésével. Ezt követően a vendégeket **Blajer Gábor** elnök köszöntötte. A hitközség vezetője felidézte, hogy amikor az ellenség-től visszafoglalt, bálványokkal megszenteltelenített Szentélyben a zsidók meg akarták gyújtani az örökmécsest, csak egy kis korsónyi tiszta, megszentelt olajat találtak, ami egy napra lett volna elég, azonban csodás módon nyolc napig égett a láng. Addigra elkészült az új, tiszta, megszentelt olaj, a templomot újra felavathatták.

– *A sötétség és a fény harcában a fény győzedelmeskedik. Egy kis fény is képes megszüntetni a hatalmas sötétséget* – fogalmazott Blajer Gábor.

Gál Zoltán, a vármegyei közgyűlés alelnöke is elmondta gondolatait. Mint kiemelte, keresztényként más ünnepeket ilyenkor, azonban most chanukka alkalmából együtt ünnepeljük a csodát. Mindenkinek példát mutat Judás Makkabeus küzdelme: a harc üzenete, hogy a hit, a remény a nehéz időkben is segít, valamint fontosak a közös emberi értékek. A chanukka fénye a hitet, a reményt, az összetartozást szimbolizálja.

Köszöntötte a vendégeket **Finali Péter**, a Mazsihisz elnöki megbízottja is, aki személyes vallo-másában elárulta, úgy jön a nagykálló rendezvényekre, mintha hazajárna. Szólt arról is: fontosnak tartja, hogy a vidéki zsidó hitközségeket is bekössék az országos vérkeringésbe. Örömet fejezte ki, hogy hét év után újjáalakult a Nagykálló Zsidó Hitközség Blajer Gábor vezetésével, akinek a családja évtizedek óta gondozza a csodarabbi sírját.

– *A csodához közös emberi akarat kell, ha összefognak az emberek, hegyeket lehet megmozgatni* – jelentette ki köszöntője végén Finali Péter.

Juhász Zoltán polgármester visszaemlékezésében felidézte, hogy több évtizedes baráti kapcsolat fűzi a hitközség vezetőjéhez és tagjaihoz. Reményét fejezte ki, hogy a jövőben is együtt dolgoznak majd a városért.

A beszédek sorát **Bitó-Balogh Zsanett**, a Somnakuno Drom Roma Női Civil Egyesület szakmai vezetője zárta.

– *Büszke vagyok arra, hogy a nagykálló roma közösséget képviselem. A nagyszüleim sokat meséltek a második világháború vérszakaszáról. Most nem állhatnék itt, ha a nagyszüleim nem tudtak volna elbújni egy zsidó házában. Csak köszönetet tudok mondani a zsidóknak. Fontos az együttműködés, fontos, hogy egymás szokásait megismerjük, s együtt dolgozzunk a továbbiakban* – tette hozzá Bitó-Balogh Zsanett.

A köszöntő gondolatok után chanukkai finomságokat kóstolhattak meg az ünnepség résztvevői.

Gyöngyös

A Szentély újjáavatását idén is méltó módon ünnepelte meg a Gyöngyösi Zsidó Hitközség Status Quo Ante Izraelita Anyahitközség és a Barankovics Izraelita Műhely a Start Műhely rendezvénytermében.

Weisz Péter elnök köszöntőjében a hanuka jelentőségéről és hagyományairól beszélt. Kiemelte, hogy habár a középkorban nehéz volt megtartani, Izrael Állam létrejötte után a hanuka igazi népi ünnepévé lett.

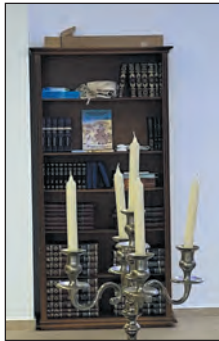
A gyöngyösi rendezvény azért is vált kiemelten példaértékűvé és különlegessé, mert zsidók, keresztények és muszlimok együtt lobbantották fel a lángokat.

Az ünnepi menóra gyertyáit jeles személyiségek gyújtották meg, köztük **dr. Grósz Andor**, a Mazsihisz elnöke, **dr. Vejkey Imre** országgyűlési képviselő, **Szókovács Péter**, Gyöngyös polgármestere, **Ignác Balázs**, Heves vármegye főispánja, **dr. Mészáros Kálmán**, a Baptista Teológiai Akadémia professzora, **dr. Steiner József** baptista teológus professzor, valamint **dr. Assani Omar**, a Bugát Pál Kórház megbízott főigazgatója.

Az est fényét emelte **Gerendás Péter** Liszt Ferenc-díjas előadóművész, valamint **Kathy-Horváth Lajos** és zenekara, akik judrom muzsikával varázsolták el a jelenlévőket. A svédasztalos kóser fogadás alkalmat adott az ünneplőknek a beszélgetésre és a közösségi élmények megosztására.

Gyöngyösi hanuka

Könyvajándék

T. Bokros Mária, a szervezők képviselője elmondta, hogy a Gyöngyösi Zsidó Hitközség 2014-es újraindítása óta minden évben nagy hangsúlyt fektet a hanuka megünneplésére. Az elmúlt esztendő során számos egyházi vezető és közéleti személyiség tisztelte meg jelenlétével a gyertyagyújtást, ezáltal is tovább erősítve a város vallási és kulturális sokszínűségét.

Felolvasták Orbán Viktor miniszterelnök üdvözlését is, melyet dr. Grósz Andor részére küldött, hangsúlyozva a hanuka szellemiségének fontosságát a magyar zsidó közösségek számára.

Ez az ünnep nemcsak a zsidóság történelmi győzelmére és hitbéli csodájára emlékeztet, hanem a közösség erejét is szimbolizálja, amely Gyöngyös városában évről évre új értelmet nyer.

Zucker-Kertész Lilla

Győr

Egy maroknyi nép is képes győzelemre jutni, ha van hite, ha van önbizalma, ha lelkesíti az isteni igazság lángja. Ezt a hanukai üzenetet adja át 2006 óta a Győri Zsidó Hitközség azon a közös ünnepen, amit nagy érdeklődéssel tartanak minden évben a zsinagógában.

Amikor az ötödik láng lobbant fel a kilenckarú menórán, az eseményt több egyházi előjáró is megtisztelte jelenlétével és egy-egy szál gyertya meggyújtásával: **dr. Várszegi Asztrik** emeritus főapát, **Szemerei János**, a nyugat-dunántúli evangélikus egyházkerület püspöke és **dr. Lukácsi Zoltán** kanonok a Kossuth utcai keresztény egyházak képviselőit.

Villányi Tibor hitközségi elnök köszöntőjében kiemelte: *„Hanuka története nem csupán egy régi legenda, hanem egy időtálló tanítás arról, hogy a sötétségbe – bármilyen mély is – egyetlen apró láng is elhozhatja a fényt. A makkabeusok bátorsága és hite arra tanít bennünket, hogy soha ne adjuk fel, és higgyünk abban, hogy a kis dolgok – egy korsónyi olaj, egy bátor döntés, egyetlen fellobbanó mécses – képesek csodákat hozni az életünkbe.”*

Az ünnepségen közreműködött **Villányi Benjamin** kántorjelölt, aki imákat énekelt, hanuka ma is élő és aktuális tanítását pedig **Totha Péter Joel** főrabbi fogalmazta meg: *„A gyertyák meggyújtásának szertartása nekünk nemcsak hagyomány, hanem spirituális útmutatás is. Azt mutatják, hogy a növekvő fény az emberi lélek fejlődését szimbolizálja. Ennek a nyolc napnak a története arra a pillanatra vezet vissza bennünket, amikor a makkabeusok, vagyis egy maroknyi bátor zsidó felkelő i. e. 165-ben győzedelmeskedett a hatalmas szír–görög sereg felett, és visszafoglalták Jeruzsálemben a Szentélyt. Összegyűltünk ma este, hogy együtt ünnepeljük a remény csodáját, hanukát, amely nemcsak a zsidó történelem egyik jelentős eseményére emlékeztet, hanem mélyebb üzenetet is hordoz számunkra a hitről és az örök reményről.”*

Dr. Fekete Mátyás professor emeritus köszöntötte az egybegyűlteket, majd méltatta **Nagy István** győri fotográfus több évtizedes munkáját, melynek során dokumentálta a helyi zsidó közösség eseményeit és kutatta a zsidó helytörténet értékeit. Ennek elismeréseként a hitközség nevében Villányi Tibor elnök egy hagyományos zsidó porgettyújtatót, azaz trenderlit formáló herendi porcelánnal köszöntötte meg elkötelezettségét, további jó munkát és jó egészséget kívánva neki.

A program a tradicionális zsidó dalokat és klezmerzenét megszólaltató **Sabbathsong Klezmer Band** koncertjével fejeződött be. Az ünnepségről távozóktól hanukai fánkkal köszöntek el a szervezők.

(A fotót az Öt Templom Fesztivál megbízásából Marcali Gábor készítette.)

Totha Péter Joel főrabbi

MEGHÍVÓ

az **OR-ZSE Goldmark Kórusának**
55. születésnap hangversenyére

Szeretettel és örömmel hívjuk meg az Új Élet olvasóit az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem Goldmark Kórusa fennállásának 55. évfordulójára, amelyet a Rumbach utcai zsinagógában (Rumbach Sebestyén utca 11–13.) tartunk 2025. február 2-án (vasárnap) 15 órai kezdettel.

Az Új Élet olvasói feltételezhetően már találkoztak nevünkkel, és talán volt alkalmuk meghallgatni egy-két előadásunkat. Szokásunkká vált, hogy ötévenként egy összegző hangversenyt adunk, melyben igyekszünk megérinteni a gyönyörűsége zsidó zenei világ egy-egy jellegzetes elemét. A pandémia miatt az 50. jubileumi hangversenyre nem kerülhetett sor, pedig nagyon készültünk rá. Reméljük, hogy ezt az 55. évfordulót sikerül megtartanunk az impozáns Rumbach utcai zsinagógában.

1969-ben az alábbi gondolatokkal adott megbízást egy kórus megszervezésére **Ádám Emil** tanár-karmester számára **Scheiber Sándor** professzor, az Országos Rabbiképző Intézet vezetője: *„Az együttes célja: a múltat kutatva megőrizni, a ma számára feleleveníteni, bemutatni és terjeszteni a zenét szerető és a zsidó zenét megismerni kívánó hallgatóság számára. A zsidó hitélet zenei anyagát (a háború utáni hosszú hallgatást követően) újra bevinni a zsinagógákba, a koncerttermekbe, és új színekkel bővíteni dallamvilágunkat.”*

A mai napig ebben a szellemben munkálkodunk! Bemutatkozó hangversenyünk 1969. november 22-én került sor **dr. Benoschofsky Imre** főrabbi köszöntése alkalmából a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga kultúrtervében. Az első években az akkori rabbiképzős hallgatók, az Anna Frank zsidó gimnázium növendékei alkották a kórus magvát, valamint sok énekelt szerető dalossal bővült kórusunk. Természetesen az idő előrehaladtával a tagság összetétele megváltozott, jöttek új énekesek, és repertoárunk új színekkel gazdagodott. Héber nyelven hangzanak fel imáink és a szoltárok előadásainkon. Jiddisül énekeljük a népzenei feldolgozásokat. Többirányú kutatásaink eredményeként ókori dallamokat is megszólaltatunk.

Az eltelt sok-sok évben énekelünk zsinagógákban, hangversenytermekben Magyarország majd minden városában, a határon túli zsidó közösségeknél és a nagyvilág különböző országaiban. A magyarországi zenei élet részeseiként a Keresztény–Zsidó Társaság szervezésében több keresztény közösségben énekelünk, valamint jelentős világi kulturális eseményeken voltunk jelen.

Kiadtunk 6 CD-felvételt, továbbá a Magyar Televízió, valamint a Magyar Rádió zsidóságunk-kal kapcsolatos műsorainak is szereplői voltunk éveken át.

A neves évforduló jegyében az évek során jelentősebbre bővült kottatárunkban sorba vettük azokat a műveket, melyek együttesünk számára kedvesek. A 2025. február 2-ára kitűzött előadáson repertoárunk kedvenceit szeretnénk megszólaltatni. A zsinagógai dallamok, a jiddis-chászid népzenei feldolgozások mellett a magyar-zsidó népzene és a világi zeneirodalom egy-egy remekműve hangzik majd fel ezen a hangversenyen. Közösségünk életében jelentős állomásnak számít ez az esemény, és reméljük, hogy szolistáink kántorprodukcióival színesített műsorunk maradandó élményt nyújt majd hallgatóink számára.

A kórus 55. évének áttekintésekor – a felhangzó énekekkel felidézve zenei emlékeinket – mindegyik mű felvillan egy-egy eseményt a múltból, és emellett emlékeket azokról a kórustagokról, akik már nem lehetnek közöttünk a természet törvényei szerint. Szeretettel hívjuk azokat a régi dalosokat is, akiket az élet elsodort mellőlünk, de szívesen emlékeznek a kórusban eltöltött napokra. Számunkra a közös éneklés lehetőségét is biztosítjuk hangversenyünkön.

Reméljük, ez a híradás meghozza kedvüket, hogy eljöjjenek és meghallgassanak bennünket **2025. február 2-án (vasárnap) 15 órai kezdettel tartandó színes hangversenyünkön.**

Kérjük, hogy a belépéshez (mely ingyenes) regisztráljanak a Rumbach utcai zsinagóga honlapján!

Kardos Péter főrabbi: A fény ünnepe után már hosszabbodnak a nappalok

„És most engedjük el fantáziánkat s képzeljük el, hogy ezen órán azoknak a lelkei gyülekeznek lenni, akik valaha ide jártak imádkozni. Hogy honnan tudom, hogy most ott vannak? Mert beszélünk róluk!” Az alábbiakban Kardos Péter főrabbi beszédét közöljük, amely a Mazsike által szervezett hanukai megemlékezésén, az egykori budavári zsinagóga emléktáblájánál hangzott el.

Kedves Barátaim!

Van, akinek ezen óra hanukabúcsúztatás, van, akinek ünnepköszöntő... Kérdezhetnétek, mért itt, ezen a helyen tartjuk a szertartást. Alighanem akik itt vannak, tudják: 1684 óta egy zsinagóga van alattunk, fölötté adózunk emlékének. A zsidó sírköveken két betű is található. Rövidítés: paj nitmon – itt van elrejtve. Ez megfelel a magyar „itt nyugszik”-nak. Ez a két betű hiányzik az emléktábláról.

És most engedjük el fantáziánkat s képzeljük el, hogy ezen órán azoknak a lelkei gyülekeznek lenni, akik valaha ide jártak imádkozni.

Hogy honnan tudom, hogy most ott vannak? Mert beszélünk róluk!

A remény is jelen van lelkünkben.

Hogy egyszer talán majd kiássák.

Hogy egyszer talán majd újjáépítik.

Hogy egyszer talán majd felavatják.

Hogy egyszer majd felvessik falára a próféta mondatot:

Tömeg a fagyban

Fotók: Kincses Gyula

KI VÉSZI BÉSZ TÖFILO JIKORÉ LÖCHOL HOÁMIM – ez az imák háza valamennyi nép számára.

Kérdezhetnétek, miért most tartjuk ezt a szertartást, hanuka kimenetele előtt néhány órával.

Mert marasztaljuk az ünnepet, ahogy a sábeszal a Meá Seárimban teszik...

Néhány évtizeddel ezelőtt eljutottam álmaim városába, Jeruzsálembé. Távoli rokonom meghívtak, hogy töltsöm velük a szombatot. Amikor megadták címüket: Meá Seárim, Báté Hungarim – Magyar Házak –, sejtettem, hogy életem leghosszabb ünnepének leszek résztvevője.

Péntek délután érkeztem – középkori látvány és hangulat fogadott. Alighogy kicsomagoltam, megszólalt a sziréna. Túlélőként csomagomhoz kaptam, hogy az óvóhelyre menjek. Megfogták a karomat: ülj vissza nyugodtan, bejött a sábesz.

A remény, hogy egyszer talán majd kiássák

És ezt így hirdetik ki? Kinek szól a sziréna?

A környék autósainak, nehogy behajtsanak ide, mert fiaink kővel megdobálják őket...

A szabad vallásgyakorlás ilyen markáns megnyilvánulásának azóta sem voltam tanúja. Este, amikor kiment a sábesz, elkészöntem vendéglátóimtól, ők azonban: még ne menj, ültettek vissza a helyemre, és elővették a sábeszi gyertyákat, meggyújtották, és áhítattal néztek a lámpákba.

Látták, hogy nem értem a dolgot, ezért megmagyarázták: csak nem gondolod, hogy legszentebb ünnepeinket csak úgy elengedjük?

Marasztaljuk!

Ahogy mi most a hanukát.

Kedves Barátaim! Rövidesen kialszanak a gyertyák. De a fény ünnepe után már hosszabbodnak a nappalok. Egyre több a természetes fény.

Végezetül hadd idézzek néhány sort vigasztalásul egy múlt századi dalból.

„Minden elmúlik egyszer,
Minden végéhez ér,
Minden december
Új májust ígér.”

Köszönöm, hogy meghallgattak.

Iványi Gábor gyújt

Még léteznek a vidéki zsidó közösségek

Mi lesz veled, vidéki zsidóság? címmel rendeztek kerekasztal-beszélgetést az idei ZsiFi-n a Tom Lantos Intézet vidéki zsidósággal foglalkozó projektje keretében készült dokumentumfilmek kapcsán. Sopron, Pápa és Nagykanizsa példáján keresztül ismerhettük meg a vidéki zsidóság múltját, jelenét és lehetséges jövőjét, írja Adám Péter a Kibicén.

Egerben éppen ma nyert felvételt a nemrég alakult zsidó hitközség – nyitotta a beszélgetést **Singer Dávid**, a Mazsich elnökének kabinetvezetője, a *Csak semmi cövesz* című podcast műsorvezetője azzal a hírrel, hogy a Mazsich közgyűlése megszavazta az Egri Zsidó Hitközség felvételét. Ezzel pedig már több mint 30 vidéki hitközség működik a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének ernyője alatt. Hogy ezek a vidéki hitközségek hogyan boldogulnak és milyen eséllyel tudják felhívni a figyelmet saját tevékenységükre, arról a 13. Budapesti Zsidó és Izraeli Filmfesztivál zárónapján három dunántúli városban működő zsidó szervezet képviselője beszélgetett a Tom Lantos Intézet *A vidéki zsidóság múltja, jelene, jövője* elnevezésű projektje keretében készült dokumentumfilmek kapcsán.

A Puskin Moziban rendezett eseményen Singer Dávid beszélgetőtársai **Szép Andrea**, a soproni és **Lévai Ibolya**, a nagykanizsai hitközség elnöke; **Schmidt Orsolya**, a Pápa és Környéke Zsidó Kulturális és Hagyományörző Egyesület elnöke; **Szöke-Visontai Gábor**, a Bennem Élő Eredet Egyesület elnöke és **Susán Eszter**, a Tom Lantos Intézet Zsidó Élet Programjának menedzserre voltak.

A beszélgetés előtt levetített két dokumentumfilm a Tom Lantos Intézet és a Bennem Élő Eredet együttműködésében jött létre. A *Széken szemben* címűben a soproni zsidóság 700 éves történetének eredtek a nyomába a készítőik, akik azt is bemutatták, ma miként ápolják ezt a több száz éves örökséget. A filmben is

Lévai Ibolya, Szép Andrea és Schmidt Orsolya

Fotó: Streeer Dani / ZsiFi | Bálint Ház

szereplő Szép Andrea úgy látja, Sopronban szerencsés helyzetben vannak, hiszen meg tudják tartani az ünnepeket, valamint havonta közös sabbátot is rendeznek. A helyi hitközség a középkorban a zsidó közösség által ispotályként használt épületben működik. Az elnök elmondta, hogy a Soproni Múzeum munkatársaként tudja segíteni azokat, akik a régi zsinagógákba szeretnének ellátogatni.

A második kisfilm már Páparra kalauzolja el a nézőket. A *Mi lesz veled, vidéki zsidóság?* tulajdonképpen egy rövid összeállítás, amely betekintést nyújt a Tom Lantos Intézet A vidéki zsidóság múltja, jelene, jövője programjának keretében elindított részvételi kutatás első találkozójába. A programért felelős Susán Eszter elmondta, hogy a pápai találkozó után az egyes közösségek folytatták tovább a megkezdett munkát. A Tom Lantos Intézetnél nem megmondani szeretnék, hogy ezek a közösségek mit és hogyan csinálnak, hanem azt segítik, ami helyben van, valamint platformot adnak a kezdeményezéseknek, legyen az például egy temetőtisztító projekt a helyi iskolások számára, akik tanulni tudnak ebből, és a megszerzett tudást tovább tudják adni másoknak.

Schmidt Orsolya a dunántúli zsidó

szervezetek együttműködése kapcsán elmondta, hogy a covid előtt öt közösség volt, amely komolyabban összetartott, közös ünnepeket szerveztek. Most is ellátogatnak egymás eseményeire. Lévai Ibolya ezt megerősítve elmesélte, hogy 1945 óta folyamatosan működik a hitközség Nagykanizsán. Először Zalaegerszeggel voltak kapcsolatban, mivel ott nem volt rabbi, és át kellett járjanak Kanizsára. Majd Kaposvár és egy időben Keszthely is csatlakozott. A régió rabbija Singer Ödön volt, a csatlakozó közösségek köre pedig egyre csak bővült. Lévai Ibolya fontosnak tartja, hogy a vidéki közösségek minél többet találkozzanak. Szerveznek közös holokauszt-emléknapokat, legutóbb pedig tu bisvát ünnepét tartotta meg együtt az öt dunántúli hitközség.

A közösségek láthatóságát a Tom Lantos Intézet azzal is segítette, hogy 2022-ben konferenciát szervezett *A dunántúli zsidóság múltja, jelene, jövője* címmel. A ma már Merkaz néven működő Izraeli Kulturális Intézetben megrendezett esemény előadások, kiállítások, tárgyi emlékek és közösségi kezdeményezések bemutatásán keresztül adott betekintést a siófoki, székesfehérvári, szombathelyi és kovágiórsi közösségek múltjába és jelenébe.

A filmek elkészítésére felkért Bennem Élő Eredet egy baráti társaságból indult útjára, mesélte Szöke-Visontai Gábor, hozzátéve, hogy olyan területet kerestek, amivel kevesen foglalkoznak. A céljuk pedig, hogy eljussanak az ország minden pontjára, és megmutassák, hogy létezik a vidéki zsidóság.

Ez utóbbi már csak azért sem könnyű feladat, mert a vidéki zsidó közösségek szinte mindenütt ugyanazokkal a problémákkal küzdenek. Ahogy Schmidt Orsolya fogalmazott, ma nem kifizetődő vidéken élni, és így szinte lehetetlen az egyre idősödő közösségek fiatalítása. Kevesen is vannak, bár az segítség, ha időnként Budapestre érkeznek valaki, de jobban örülnének, ha ez rendszeresen történe. Pozitívumként értékelte, hogy mindezek ellenére még mindig léteznek ezek a közösségek, és tenni is kívánunk a helyzet megváltoztatása érdekében. Ráadásul olyanoktól is kapnak segítséget, akiknek egyébként nincs közük a zsidósághoz.

A holokauszt pusztítása és az azt követő rendszer sem kímélte a vidéket. Sopronban például 1956-ban borult fel a közösség, mondta Szép Andrea. Egészen 2003-ig kellett várni, hogy újra legyen zsidó közösség a városban. Fiatalok viszont ott sincsenek, ráadásul sokan vannak olyanok, akiket zsidóságuk ellenére sem tudnak bevonni a közösségbe. Kihasználva közelségüket, Ausztriában próbálnak kapcsolatokat építeni, de a helyi iskolákkal, például a Berzsenyi Dániel Evangélikus Gimnáziummal is jó viszonyt ápolnak. Szép Andrea szerint ha minél többen szembesülnek a tevékenységükkel, akkor a városban élő „látens zsidók” is felébrednek majd.

Lévai Ibolya szerint országos jelenség az előregedő zsidóság. Azt a vádat kapják folyamatosan, hogy a holokauszt óta szinte csak megemlékezések vannak, és jó volna ebből kilépni. Azzal együtt, hogy ez nem az ő hibájuk, Nagykanizsán igyekeznek valami pluszt is hozzátenni a kö-

zösségi tevékenységhez. Események szervezésével és kapcsolatépítéssel próbálják megmutatni, hogy még mindig itt vannak. Jelenleg 30 körüli létszámot számlál a kanizsai hitközség, mondta el az alelnök.

Singer Dávid megjegyezte, fontosnak tartja, hogy a hitközségek élményt próbáljanak meg adni. Pozitív példaként említette, hogy Szekszárdon miután elhunyt a hitközség elnöke, annak a 20-as éveiben járó unokáját sikerült bevonni a közösségi életbe.

Míg a dunántúli régióban jól működni látszik az ottani hitközségek közötti kapcsolatépítés, a jelen lévő három közösség képviselője szerint ez már nem mondható el az ország más területén lévő zsidó hitközségekkel való viszony esetében. Szép Andrea elmondta, hogy neki Kecskeméttel van ugyan kapcsolata, mivel onnan származik, de egyébként más közösséggel nincs. Lévai Ibolya szerint inkább a Mazsich a kapcsolódási pont a hitközségek között. Sopronhoz hasonlóan a kanizsaiak is a határon túl próbálkoznak építkezni, Ausztria helyett a Horvátországban lévő Csáktornya és a szlovéniai Lendvát említette.

A Tom Lantos Intézet szeretne segíteni, de limitáltak a forrásai, mondta Susán Eszter. Ezért nem tudnak az egész országban működni. Most a Mazsichszel közösen próbálják Szegeden és Kaposváron létrehozni a következő projektjüket.

A Bennem Élő Eredet úgy tudja segíteni a vidéki közösségeket, hogy bemutatják az érdekességeket. A Holokauszt 80 Emlékév keretében egy játékot készítenek, amivel szintén a vidéket támogatják. Szöke-Visontai Gábor szerint sok érték van ezeken a helyeken, és közös programok létrehozására is lennének ötleteik. Már több helyen jártak, és felfedezték a vidéki zsidóság bemutatását, sőt a határon túlra is elmennek hamarosan. A Bennem Élő Eredet Egyesület elnöke úgy véli, a témában fantasztikus dolgokat lehetne létrehozni.

Korányi Gyulától Korányi Gáborig

Majdán Béla előadása Balassagyarmaton

A kultúrtörténész nemrégiben új-fent a tőle megszokott magas színvonalú tudományos ismeretterjesztő előadást tartott, melynek ezúttal a Madách Imre Városi Könyvtár Helytörténeti Gyűjteménye adott otthont. A vetített képekkel, komolyzenei illusztrációval, továbbá a Korányi család Svédországban élő leszármazottjainak közreműködésével színesített prezentáció nagy sikert aratott a szépszájú közönség körében.

Az előadó a bevezetőben fotókat mutatott be a mintegy három ezer sír- emléket őrző, országosan védett műemlék státuszú balassagyarmati zsidó kegyeleti helyről. Ezután kitért arra, hogy az évszázados kőjelek mintegy ötöde az ősi levita törzsből származók emlékét őrzi. Nem véletlen tehát, hogy a helyi élők házában (temető) külön kohénbejáró is található. Kijelentette, ma már szakmai szempontok alapján bizonyítható, hogy a 19. században a balassagyarmati ortodox sírkert az európai askenázi rabbinikus réteg – és rokonsága – tudatosan kiválasztott végső nyughelye volt.

A kultúrtörténész szöveget a mindekenél I. Lipót és III. Károly Habsburg császárok törvényeinek hatására fölgyorsult magyaránú betelepülésről Nógrád megyébe. Említést tett Balassagyarmat sajátos helyéről a török kiűzése utáni évszázad migrációs folyamatában. Ezt követően vázlatosan érintett néhány helyi kohén vonatkozást, majd pedig az est sajátos példájaként **Korányi (Kohn) Gyula** kitüntetett magyar királyi honvédtiszt életét idézte fel. A rendezvény ezen szakasza a szatmári közegből induló, Aradon át Balassagyarmatig jutó m. k. főhadnagy, valamint családja sorsát mutatta be öt generáción keresztül, egészen a ma Svédországban élő unokáig, **dr. Korányi Gáborig**.

De vajon miért és hogyan is lehetett magyar királyi főhadnagy egy kohén fiatalember? – tette föl az est fő kérdését a krónikás. Majdán Béla válaszában hangsúlyozta: a zsidóság egy évezreden át jogilag a magyar feudális társadalom megtűrt idegenjeként élhette mindennapjait. Hogy e hosszú időszak alatt zsidó férfi a magyar királyság egyenjogú, „bevett, honvédő” katonája nem lehetett, az természetesnek számított – egészen az 1848/49-es magyar szabadságharcig, amikor már önkéntes zsidó ezredek harcoltak Kossuthék oldalán. Az Eötvös József kultuszminiszter nevével fémjelzett 1867-es emancipá-

Korányi Gyula m. k. főhadnagy

ciós törvény nyomán kerülhetett először szóba, hogy egy mózesi fiatalember reguláris „magyar királyi honvédő” katoná, sőt egyenesen tiszt lehessen. (A dualizmus aranykorára jellemzően az első világháború idejére már **bárá Hazai [Kohn] Samu** volt a Magyar Királyság honvédelmi minisztere.)

Nos, a Magyar Királyság legendás keleti vidékéről elinduló **Kohn Ignác** és **Gieszner Regina** 1896-ban már Aradon világra jövő fia, Gyula 1914-ben, az aradi kereskedelmi középiskola befejezése után úgy döntött, hogy elvégzi a hadapródiskolát. Ekkor tört ki a nagy háború. A 18 éves ifjú kohén hamarosan az ukrán frontvonalra került. 1915 tavaszán egy korabeli hivatalos Közlöny már a tűzharcban megsebesültek között említi őt.

1918 őszéig végigharcolta az orosz, a bukovinai és az olasz frontot. Leszerelését követően 1920-ban elvette feleségül a balassagyarmati Heksch Ibolyát, így került a városba. Egy évtized után már a legelőkelőbb

polgárok utcájában lakott, s többek között a Balassagyarmati Közgazdasági Bank vagy éppen a virágzó Felsenburg-likörgyár főkönyvelőjeként a nógrádi megyeszékhely köztisztviselői állományába lépett. Majd, évek múltán, a kohén magyar honvédő hőst a nemzet „hálája jeléül” munkaszolgálatot „jutalmazta”. Azonban ott és akkor kapta meg lelkileg sárba tiport sorstársaitól élete legfontosabb „kitüntetését”: világháborús tiszti tapasztalatai, nem utolsósorban embersége alapján a sárga csillagosok mintegy „századparancsnokként” tekintettek rá, gondolkodás nélkül követve minden útmutatását. Ezt a felelősséget viselni kellett – lelkileg és fegyvertelenül. A munkaszolgálatosok „erkölcsi előjárójának” sikerült túlélnie a borzalmakat...

A Korányi család életétörténetének végigkísérése után az előadó a Svédországból érkező leszármazottal, dr. Korányi Gáborral beszélgetett a családjához, a zsidósághoz és a magyarsághoz fűződő viszonyáról, amit vetített képek illusztrációja tett teljessé. Az est végén **Pálmai Krisztián** *A mi zsinagógánk* című zongoraművének ősbemutatója hangzott el, miközben a közönség archív képeket tekinthetett meg Közép-Európa hajdani egyik legjelentősebb ortodox zsidó templomáról. Az egykori monumentális épületet dicstelen otlétük utáni barbár távozásukkor a náciak robbantották föl 1944 decemberében.

A Helytörténeti Gyűjteménynek és a Kertész István Alapítványnak köszönhetően a helyi lokálpatrióták komoly szellemi-kulturális élménnyel gazdagodtak, melynek zárásaként a távozó közönség egy újabb, hasonló esemény megtartására vonatkozó határozott igényének adott hangot.

Szabó Andrea gimnáziumi tanár Balassagyarmat

Olvasói levelek

A pusztavámi orvosszázadra emlékeztünk

A Fejér vármegyei Pusztavámon a Magyar Gyógyszerészi Kamara, a Mazsihisz, a NÜB Alapítvány, a polgármester, valamint az áldozatok hozzátartozói részvételével emlékeztünk meg a 80 évvel ezelőtt kivégzett orvosszázad 216 zsidó gyógyszerész, orvos és mérnök tagjáról.

A statáriális kivégzésről e lap hasábjain nemrég megemlékeztünk, de az akkori eseményekhez való hozzáállásunkról és viszonyulásunkról néhány mondat hangozzék most el.

A történelem ismeretének és az emlékezésnek a létjogosultsága, sőt szükségessége megkérdőjelezhetetlen. De ennek akkor van, akkor lehet csak igazi hozadéka, ha tisztázzuk a történelemhez való viszonyunkat, majd erre támaszkodva alakítjuk ki értékrendünket, és ez az értékrend határozza meg a cselekedeteinket. Ehhez kapcsolódóan az alábbi szempontot tartjuk érdemesnek kihangsúlyozni.

Amint azt dr. Hankó Zoltán, a Magyar Gyógyszerészi Kamara elnöke mondotta: „Meggyilkolt gyógyszerész és orvos pályatársaink ugyanannak a közösségnek voltak megbecsült tagjai, amely mai pályatársaimmal együtt en-

gem is befogadott. Nemzedékről nemzedékre adjuk egymásnak a stafétabotot, a szakmai tudást, a nélkülözhetetlen hivatástudatot, a segítségre szoruló ember támogatásának az ethoszát és erkölcsi normáit. A ma gyógyszerésze – és teszem hozzá, orvosa és mérnöke – az elődök, többek között az itt kivégzett elődeink tudását, emberségét veszi át és viszi tovább.”

Radnóti Zoltán, a BZSH Rabbiságának vezetője kihangsúlyozta, hogy amit az 1970-ben felállított első emléktábla nem említett, azt az új emléktábla megjelenése egyértelművé tette, nevezetesen hogy az áldozatok zsidó emberek voltak, akik katonaként, gyógyszerészként, orvosként hozzájárultak a szállásadó pusztavámiak egészségi gondjainak megoldásához, gyógyulásuk elősegítéséhez. Fontosnak tartotta megemlíteni, hogy kisebbségként az akkori politika nem tűrte jelenlétüket, és ugyancsak nem tűrte néhány évvel később a falu népet alkotó más kisebbség jelenlétét sem.

Frisch György a Nácizmus Üldözötteinek Országos Egyesülete nevében pedig jelezte, hogy a század tagjainak egy búne volt, a zsidó származás, mely alapot adott a kivégzéshez.

A pusztavámi első világháborús emlékmű mellett álló immár két emléktábla betontalapatához koszorút helyezett el a polgármester, a Magyar Gyógyszerészi Kamara elnöke, valamint az orvosszázad hozzátartozóinak csoportja. Emlékkavics is került az új, fekete gránittábla szélére, miközben Radnóti Zoltán főrabbi és a hozzá kapcsolódók a kádist imádkozták.

Az egyórás megemlékezés méltó befejezéséül egy dalfűzér hangzott el zsidó zeneszerzők műveiből egy miskolci zongoratanárnő előadásában, aki úgy érezte, hitbéli kötelessége, hogy ismeretlenül is segítse mindazokat, akik munkájának köszönhető, hogy a Fejér vármegyei Pusztavámon a 216 meggyilkolt munkaszolgálatosra hivatalos keretek között is emlékezni és emlékeztetni lehetett.

– A kádís nem gyászima – hívta fel a figyelmet Radnóti Zoltán főrabbi –, a kádís egy himnusz, amellyel megköszönjük az Örökkévalónak, hogy itt vagyunk, hogy élünk.

Emlékkükből mindenki számára legyen áldás.

Vitányi György

Egy cikk margójára

Ma megkaptam az Új Élet újságot, amit már a szüleim és én is előfizetünk. Meglepődtem az olvasásakor, a hatodik oldalon találtam egy cikket, ami régi, elavult és pontatlan. Már a cím is hibás: Elásta érmekollekcióját, mielőtt Auschwitzba vitték. A lényeg röviden annyi, hogy azóta Kacsvinszky Barbara kiváló Wallenberg-díjas újságíró és filmes, aki elfeledett zsidó emberek emlékével foglalkozik, kikutatva pontosan a történeteket. Abban a házban, ahol valamikor a Pollák-Rosenberg család élt, nagyon magas a talajvíz, mint több keszthelyi pincében. Aki megvette a házat, kiszivattyúztatta a vizet a pincéből, és így kerültek elő az üvegekben elásott pénzürmék és családi ékszerek. A család férfi tagjai a háború alatt munkaszolgálatban voltak, az aszsonyok rejtették el a gyűjteményt még a gettósítás előtt. Sajnos az asszonyok és a gyerekek Auschwitzban gázkamrába kerültek, így mivel közülük senki sem maradt életben, a munkaszolgálatból hazatért két férfi nem tudott az elásott kincsekről.

Két férfi maradt életben: dr. R. Pál ügyvéd és R. József mérnök, akit az 50-es években Kossuth-díjjal tüntettek ki. R. Pál a 80-as években meghalt. Haláláig gyászolta Auschwitzban meggyilkolt feleségét és kisfiát. R. József meg-nősült. 1950-ben született fia a György nevet kapta az egyik meggyilkolt fiavére után. R. György 1976-ban a Dunába fulladt. Egy hatéves kislányt hagyott árván. A Rosenberg-Pollák házaspárnak ez a gyermek maradt az egyetlen egyenes ági leszármazottja. Kacsvinszky Barbara megtalálta és támogatta a már felnőtt lányt, akit kutatásainak köszönhetően 2020-ban elismertek egyenes ági örökösnek. Ideiglenesen a Balatoni Múzeumban helyezték el Keszthelyen a kincseket, ahol be is mutatták őket. A továbbiakban nem tudjuk, az örökös hogyan rendelkezett a vagyona felől.

Volt keszthelyi lévén figyelemmel kísértem a történeteket, ezért tudok kicsit többet a valóságról.

Hátszegi Gáborné

NAPTÁR

Január 17., péntek	Tévész 17.	Gyertyagyújtás: 4.04
Január 18., szombat	Tévész 18.	Szombat kimenetele: 5.14
Január 24., péntek	Tévész 24.	Gyertyagyújtás: 4.14
Január 25., szombat	Tévész 25.	Szombat kimenetele: 5.24

APRÓ- HIRDETÉS

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Üzemorvosi, házirosvi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Szociális alapítvány keres megbízható munkatársakat havonta összesen pár órát igénylő feladatokhoz, díjazás nélkül. 06-1-321-3497, esti órákban.

Egyéni és társas vállalkozások könnyebben boldogulhatnak, ha van megfelelő jövőkéjük. Ennek összeállításában tudok segíteni rendkívüli

vezetői tapasztalatokkal. Az első beszélgetés ingyenes. www.hotan.hu, honig@t-online.hu

Takarítást, háztartásbeli munkákat vállal középkorú, megbízható hölgy: 0630/621-3857.

Hírek, események röviden

– Köszönetnyilvánítás. Hálás köszönetet mondunk mindazoknak, akik gyermekünk, Schweitzer Marcell – Aharon Matitjahu ben Avraham Smuel – bár micvá ünnep-ségén részt vettek, jókívánságaikkal megtiszteltek bennünket. Külön is köszönjük a Páva utcai zsinagóga és a Frankel Leó úti zsinagóga közösségének, hogy otthon érezhettük magunkat náluk. Dr. Schweitzer Gábor és dr. Török Petra.

ÚJ ÉLET

Kiadó: Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (székhelye: 1075 Budapest, Síp utca 12.) Kiadásért felelős személy: dr. Kunos Péter Szerkesztésért felelős személy: Kardos Péter

1075 Budapest, Síp u. 12. Te lefon/fax: +36-1-413-5537, +36-1-322-2829

E-mail: ujelet@mazsihisz.hu Főszerkesztő: Kardos Péter Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa

Előfizetési díjak: Belföldön: 1 évre 9600 Ft Külföldre 13.600 Ft/év USA és Izrael: 15.000 Ft/év Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon. OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480 OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUBB IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000 Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál. Postacsek: 11707024-22118480 Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés: WolffPress Nyomdaipari Kft. Nyomdai munkák: PrimeRate Kft.

ISSN 0133-1353

A Hanukatalizátor díj nyertesei

A JCC Budapest – Bálint Ház által alapított és évente kiosztott Hanukatalizátor díj rangját az adja, hogy a közösség szavaz a győztesekről. Ezért különösen nagy öröm számunkra, hogy a Tudás kategóriában a Mazsihisz egyik főbábjára, Radnóti Zoltán győzött, és a Tett kategória nyertese, Winkler Miksa is Szövetségünkhez kötődik.

Nemrégiben osztották ki a 2024-es díjakat, és nagy örömeinkre a három kategóriából (Élmény, Tett és Tudás) kettőben olyan jelöltek kapták a legtöbb a szavazatot, akik hozzánk, a Mazsihiszhez kötődnek.

A Tett kategória győztesével, Winkler Miksával a díjátadó után váltottunk pár szót. Mint mondta, meglepte, hogy a kategória győztese lett, hiszen ő voltaképpen csak dolgozik... (Igen, ez a szerénység jellemző a mindenki által annyira szeretett Winkler Miksára!) Hozzátette azt is: elképzelhető, hogy sokan a siófoki nyári zsinagóga működéséért és az ott tartott szombattfogadásaiért szavaztak rá, igaz, ő azt inkább az élmény kategóriába sorolta volna.

Mindenesetre látszott a szemén, hogy nagy örömet szerzett neki a díj – az pedig a közösséget dicséri, hogy valamiképp visszaadott Winkler Miksának abból a sok-sok jóból, amit tőle kapott a magyar zsidóság az elmúlt évtizedekben.

Winkler Miksa jelölése

Az idejét, energiáját és pénzét nem kímélve a legnehezebb ügyekben segíti a magyar zsidó közösséget. Elhagyott zsidó temetőket gondoz, nyári zsinagógát működtet Siófokon, egyéni se-

Winkler Miksa

gítséget ad mindenkinek, aki hozzá fordul. Szerény, szelíd ember, akitől soha nem hallani rossz szót senkire. Ha Magyarországon vannak cádikok (igaz emberek), akkor ő közéjük tartozik.

A Tudás kategóriában a jelöltek között volt az országos főrabbi, a rabbistület elnöke és mások. Számomra nagy megtiszteltetés egy ilyen erős mezőnyben győzni – így kommentálta Hanukatalizátor díját Radnóti Zoltán főrabbi, a Budapesti Rabbiság igazgatója, az újbudai Bét Sálom zsinagóga rabbija. Hozzátette: külön örült annak, hogy a Tett kategóriában is a Mazsihisz-BZSH egyik lelkes tagja, Winkler Miksa kapta a legtöbb szavazatot.

Radnóti Zoltán 2016-ban is Hanukatalizátor-díjat kapott.

Radnóti Zoltán jelölése

A Budapesti Rabbiság igazgatójaként és a Bét Sálom zsinagóga rabbijaként mindent megtesz azért, hogy a neológ zsidóság szín-

Radnóti Zoltán

Fotók: Kinneret Photo/Nagy Ákos

vonalas ismeretekkel gazdagodjon és tudásorientált legyen. Közösségépítő tevékenysége, a hagyományt a modernséggel ötvöző szellemisége révén kivételesen népszerű, és ennek egyik oka, hogy a zsidóságot érintő ügyekben mindig bátran megnyilvánul.

Mázál tov: A 100 éves Vidor Györgynét, Magdi nénit köszöntöttük Pécsen

A Pécsi Zsidó Hitközség szerezhetőnőben köszöntötték 100. születésnapján Magdi nénit, aki hét évvel ezelőtt még férjével együtt költözött be az otthonba. 73 évnyi házasság után Gyuri bácsi 97 évesen, 2019-ben itt halt meg. A holokauszt túlélői között nincsenek egyedül abban, hogy ilyen magas kort élnek meg. Mintha egy micvát teljesítenének, mintha e magas kort elérve az áldozatok hiányát pótolnák.

A Magdi néni születésnapján megtartott ünnepségen többször elhangzott: bis 120. Dr. Frölich Róbert országos főrabbi felidézte, hogy egy idős zsidó ember egyszer erre azt válaszolta, neki senki se mondja meg, meddig éljen. Így ő Magdi nénit is azzal köszöntötte, hogy tíz, húsz, vagy akár negyven év múlva majd megbeszéljük, hogyan is van ez a dolog.

Dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke – az előre megírt beszédet félretéve – arra biztatta az ünneplőket, hogy őrizze meg legendás szellemi erejét, adja át az utódoknak a tudás, a műveltség élményét, amint eddig is tette.

A Szombat folyóirat 2024. júniusi számában így emlékezett meg a házaspárról:

Vidor György és Auschwitz túlélő-

je, Löwy Magdolna 1946-ban zsidó esküvőn fogadtak örök hűséget egymásnak Bonyhádon. Magdi egy sötét szoknyát és a Jointtól kapott kosztimkabátot, Gyuri pedig apja öltönyét viselte, amit a szomszéd asztalos családja őrzött meg számára. Ebédre dinsztelt húst ettek, ennek azóta is „esküvői dinsztelt hús” a neve a családban.

Gyuri 1947 márciusában befejezte a jogi egyetemet. Ő volt Bonyhádon a zsidó hitközségi ellenőr, majd pénztáros, aktív szerepe volt abban,

hogy 1947. december 21-én felállították a temetőben a holokauszt áldozatainak emlékművét.

Vidor Györgyöt 1950-ben egy megszűnt bonyhádi gyárból Pécsre helyezték át. Ő és felesége, Magdi ott is folytatták a család zsidó hagyományait. Gyuri a hitközség egyik előljárója lett, majd négy évig alelnöke.

Magdi így mesélt: „Akkor Schweitzer Józsa volt itt, Pécsen a rabbi. Tőle kaptam a hitközségnél egy félnapos állást, amikor átköltöztünk. Aztán a két család nagyon jó barátságba került, össze is jártunk. Természetesen a heti programból soha nem hiányzott, hogy minden péntek este és szombaton elmentünk a zsinagógába istentiszteletre. Egyetlen zsidó ünnepet sem hagyunk ki soha. A női tagozatban úgy tizenöt, tizenhatan voltunk, de az idő könnyörtelenül ritkított bennünket. Amikor aztán én is elmaradtam a mozgási nehézségeim miatt, már csak öten-haton voltunk. Általában mi intéztük a kulturális rendezvényeket, az ünnepi összejöveteleket.

A születésnap köszöntő után Goldmann Tamás, a Pécsi Zsidó Hitközség elnöke és Schönberger András pécsi főrabbi bemutatta a vendégeknek a hitközség legújabb intézményét, a diákszállást, amit dr. Stark Andrásról neveztek el. A 2017-ben elhunyt hitközségi alelnök a város egyik legismertebb és legjelentősebb polgára, a helyi kulturális élet egyik mozgatója, pszichiáter-pszichoterapeuta, intézetvezető főorvos, az S.O.S É.L.E.T. telefonos segítségnyújtó egyik alapítója és későbbi szakmai vezetője volt.

Ebben a kollégiumban négy kis apartman áll rendelkezésre, ahol a Pécsen tanuló magyar vagy külföldi zsidó diákok lakhatnak. Egyébként itt volt a hitközség két szolgálati lakása korábban, és itt töltötte első pécsi éveit Schweitzer József, aki 1949-től 1985-ig volt a közösség rabbija.

Rózsa Péter

Legyél a magyar csapat tagja a 22. Maccabi Világjátékokon!

A Maccabiah a zsidó egység, kultúra, vallás és hagyomány ünnepe egy nemzetközi sportverseny keretein belül.

A 22. Maccabi Világjátékokat (Maccabiah) 2025. július 08.–22. között rendezik meg Izraelben. A magyar csapat idén is a Maccabi VAC szervezésében fog részt venni a zsidó olimpiának is nevezett eseményen. A Maccabi VAC most a zsidó közösség sportoló tagjainak a jelentkezését várja junior, open és masters korosztályban a következő sportágakban: asztalitenisz, atlétika, golf, jégkorong, karate, kosárlabda 3x3, tenisz, padel, sakk, strandröplabda, Maccabi man / woman, Maccabi run, úszás, vívás, vízilabda.

Jelentkezni 2025. január 15-ig vagy a delegációi létszámlimit eléréséig lehet. Jelentkezés és részletes információk: team@maccabi.hu

A 2022-ben megrendezett 21. Maccabi Világjátékokon a magyar csapat összesen 40 érmet (6 arany, 11 ezüst és 23 bronz) szerzett.

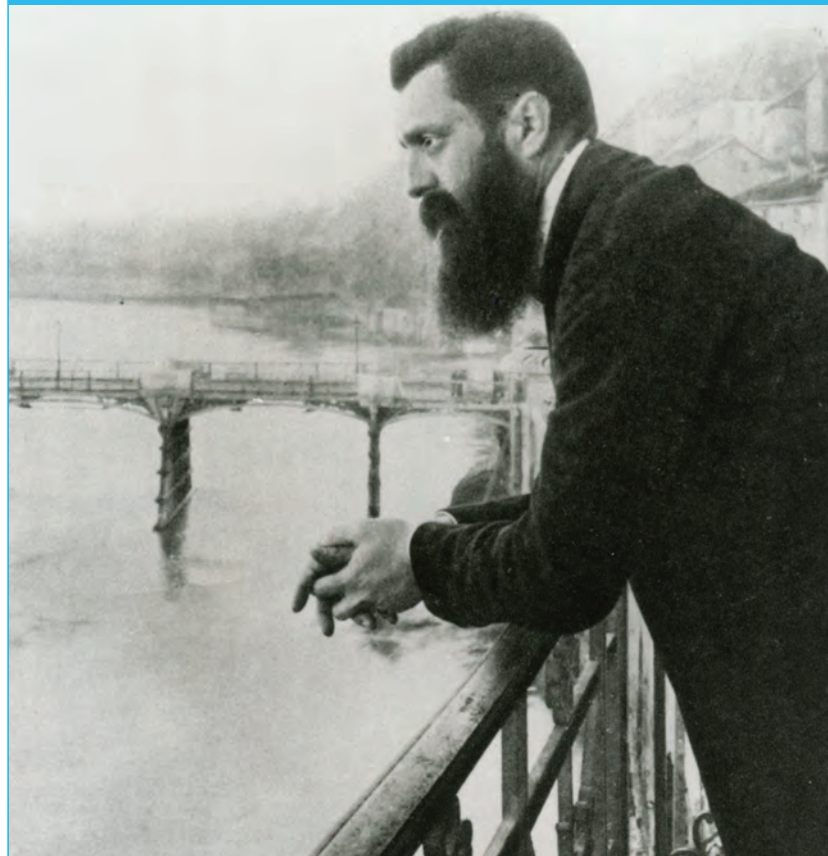
Presztízsünk van, figyelnek minket, kiemelkedünk az európai mezőnyből! – értékelte akkor Jusztin Ádám, a Maccabi VAC elnöke a magyar delegáció szereplését.

A magyar csapat tagjai a 21. Maccabiah megnyitóján

Fotó: Maccabi VAC / Facebook

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk...

az Ön Öröksége is hozzájárulhat e célhoz.
Keren Hyesod UIA,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: eli.keidar@keren.hu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-8487380

Kohnék chanukkája Miamiban

Az öreg Kohn Miamiból felhívja a fiát New Yorkban.

– Figyelj, Icíg, édesanyád és én elvállunk. Elég volt negyvenöt évnyi szenvedésből.

– Miről beszélsz, apa?! – kiabált a fia.

– Nem bírjuk tovább egymás látványát – válaszolta –, torkig vagyok az arcával, torkig vagyok, hogy erről beszéljem, úgyhogy hívd fel a húgodat Chicagóban, és mondd el neki is! – azzal letette a telefont.

A fiú aggódott, felhívta a testvérét, Rachelt. A lány azt mondta:

– Egy frászt válnak el! – és rögtön felhívta az apját.

– Nem váltok el! Nem csináltok semmit, mindketten hazarepülünk holnap, hogy megbeszéljük ezt! Addig ne hívj ügyvédet, ne tölts ki semmilyen papírt, ÉRTESZ ENGEM, APA?! – és letette a telefont.

Az öreg Kohn odafordult a feleségéhez, és így szólt:

– Oké, Záli, eljönnek a gyerekek chanukkára, és ráadásul maguknak fizetik a repülőjegyet is!